

## Tale til samråd, SOU alm. del. spm. D og E

*Det talte ord gælder.*

Der er stillet to spørgsmål til samrådet. Begge er stillet til både sundhedsministeren og mig. Jeg har derfor aftalt med sundhedsministeren, at jeg lægger ud med at besvare spørgsmålene, hvorefter sundhedsministeren supplerer med yderligere svar.

Jeg vil lægge ud med at understrege, at det altid er hjerteskrærende at høre om børn - som allerede inden fødslen - har udsigt til en hård start på livet som følge af deres forældres misbrug.

Det er meget ulykkeligt og meget tragisk, når det sker. Heldigvis sker det ikke særligt tit. Men når det gør, er det vigtigt, at vi er parate til at hjælpe familierne og ikke mindst børnene på bedste vis.

Der skal derfor ikke herske nogen som helst tvivl om, at der både i det sociale og sundhedsmæssige system er fokus på de udfordringer, det giver, når misbrugere venter sig.

Vi har heldigvis allerede nogle gode lovgivningsmæssige forudsætninger for at hjælpe gravide misbrugere og for at være klar med støtte til deres børn fra det øjeblik, de bliver født.

Det er nemlig sådan, at man, hvis man må antage, at et ufødt barn vil have behov for særlig støtte, allerede under graviditeten skal undersøge de kommende forældres forhold.

Det vil eksempelvis gælde, hvis moderen har et stofmisbrug eller på anden vis har problemer, som betyder, at barnet formentligt vil have behov for støtte allerede fra fødslen.

Kommunen kan på den baggrund – også inden fødslen – træffe afgørelse om en række forebyggende foranstaltninger rettet mod forældrene og dermed indirekte også barnet. Der kan for eksempel være tale om rådgivning, støtte i hjemmet eller særlig intensiv stofmisbrugsbehandling efter servicelovens § 101.

Der er i dag mulighed for at tilbageholde gravide misbrugere i forbindelse med behandling af deres misbrug. Ordningen betyder, at gravide stofmisbrugere, der er visiteret til døgnbehandling for deres misbrug, skal tilbydes at indgå en kontrakt, som giver mulighed for at tilbageholde dem under behandlingsforløbet.

Kommunernes indberetninger om lovens anvendelse viser, at loven stort set ikke anvendes. Blandt andet derfor har vi besluttet at undersøge andre landes erfaringer med brug af tvangstilbageholdelse og tvangsbehandling af misbrugere. Undersøgelsen vil give grundlag for overvejelser om, hvorvidt der skal ske en stramning af tvangselementet i reglerne i forhold til gravide misbrugere.

Et andet initiativ til at forstærke indsatsen over for gravide stofmisbrugere er en ansøgningspulje fra satspuljen 2007, der skal støtte et antal kommuner i at etablere projekter til udvikling af metoder inden for området. Puljen har tre formål:

- Identificering og opsporing af gravide stofmisbrugere
- Motivering til behandling og igangsættelse af behandling
- Fastholdelse af gravide stofmisbrugere i behandling.

Jeg kan oplyse, at tre projekter forankret i henholdsvis Odense Kommune, Glostrup Kommune og Region Nordjylland i 2008 har modtaget et flerårigt tilskud fra puljen.

De tre projekter arbejder blandt andet med at opspore og skabe bedre kontakt til gravide stofmisbrugere, der ikke er i behandling. De arbejder også med, at styrke den koordinerende indsats omkring det opsøgende arbejde og det tværfaglige arbejde generelt. Der er i projekterne også fokus på brugen af prævention blandt misbrugere og på at styrke kvindernes egne netværk efter fødsel.

Den afsluttende projektevaluering vil være færdig i slutningen af 2011.

Når barnet er født, er der desuden mulighed for at iværksætte foranstaltninger rettet mod barnet, ligesom det kan være muligt at anbringe barnet uden for hjemmet. En anbringelse kan ske med eller uden samtykke fra forældrene, hvis betingelserne for det er opfyldte.

Forudsætningen for alle disse tiltag er naturligvis, at man i kommunen er opmærksom på problemerne med misbrug hos forældrene.

Ofte vil misbrugsfamilier være kendte i forvejen i enten socialsystemet eller i sundhedssystemet, og typisk begge steder. Og heldigvis har vi særlige regler for fagpersoners underretningspligt. Regler, som betyder, at fagpersoner er forpligtet til at underrette de sociale myndigheder, hvis de bliver bekendt med børn, som de må formode, har behov for støtte.

Den udvidede underretningspligt gælder også ved ufødte børn. Det vil sige, at fagpersoner også skal underrette de sociale myndigheder, hvis de får kendskab til forhold hos vordende forældre, som man må formode, vil give børnene vanskeligheder efter fødslen.

Fagpersonerne *er* en vigtig kilde til information om de udsatte familier. De møder dem i forskellige sammenhænge, og er derfor ofte de første til at opdage, hvis noget ikke er, som det skal være.

Derfor har vi også i forbindelse med Barnets Reform besluttet, at tydeliggøre reglerne om underretning, så der ikke kan herske tvivl om den forpligtelse, som fagpersoner har i forhold til at underrette de sociale myndigheder i kommunen.

Der er allerede gjort meget for en tidlig og tværfaglig indsats.

Et eksempel er projektet ”Bedre Tværfaglig Indsats”. Projektet er finansieret med 80 mio. kroner af satspuljeaftalen og handler om at styrke det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde. Det handler også om at udvikle og udbrede metoder i forhold til arbejdet med børn af forældre med misbrug eller sindslidelser.

Denne målgruppe af børn og unge med forældre, der har en sindslidelse eller et misbrug, viser ofte samme former for tegn og signaler på mistrivsel. Signaler, der er vigtige for en fagperson i en børnehave eller skole at kende og være opmærksom på.

Som led i projektet er der udviklet en samarbejdsmodel, hvor konkret viden og inspiration kan styrke det tværfaglige samarbejde for børn og unge, der vokser op i familier med misbrug eller sindslidelse.

Modellen bidrager til:

- At der sker en tidlig opsporing af børn i familier med sindslidelse eller misbrug, så børnene tidligt får den støtte og hjælp, de har brug for
- At sikre tilbud om støtte, som er rettet mod netop disse børn, og som hjælper børnene med at håndtere de særlige problemer, der er forbundet med at være barn i en familie med sindslidelse eller misbrug
- At ansatte samarbejder på tværs af faggrupper og sektorer om at sikre, at vigtig viden om børn og unge med sindslidende eller misbrugende forældre formidles mellem faggrupper og sektorer, så der skabes helhed og sammenhæng i indsatsen

Modellen rummer fem konkrete handlevejledninger, som er målrettet den enkelte offentlige medarbejder og er medvirkende til at tydeliggøre ansvar og handlemuligheder i forhold til bl.a. opsporing, bekymring og forældreinddragelse.

Det gælder således 1) medarbejderen med daglig kontakt til børn og unge i eksempelvis folkeskolen eller børnehaven, 2) medarbejderen i behandlings- og socialpsykiatrien, 3) medarbejderen i sundhedssystemet eksempelvis jordemoren

eller sygehuspersonalet på et sygehus, 4) den kommunalt ansatte sagsbehandler på børne-familieområdet eller 5) sagsbehandleren, der arbejder med udsatte voksne.

Derudover rummer modellen en række konkrete redskaber, der understøtter opsporingen, vurderingen, beslutningen og indsatsen over for det enkelte barn og dets familie.

Formålet er dels at sikre, at der er en person blandt de professionelle, der sikrer at indsatsen omkring barnet og familien koordineres. Dels at skabe overblik over, hvordan den samlede tværfaglige og tværsektorielle indsats kan tilrettelægges så den viden, der allerede er tilvejebragt gives videre til andre, der deltager i indsatsen omkring barnet eller familien. Desuden er formålet, at give inspiration til de enkelte kommuner til at forbedre og udvikle eksisterende redskaber, arbejdsgange og indsatser og til udvikling af redskaber og beskrivelser af arbejdsgange på områder hvor disse ikke findes.

Inden jeg giver ordet til sundhedsministeren, vil jeg også lige tilføje, at tværfaglighed og samarbejde på tværs af sektorer jo er en af grundstenene i det sociale arbejde. Det er et bærende princip for hele den sociale lovgivning, at der arbejdes tværfagligt og helhedsorienteret. Og det gælder naturligvis også, når vi taler om indsatsen over for gravide misbrugere og deres familier.

---

FOLKETINGET



## Socialudvalget

**Til:** Ministeren for sundhed og forebyggelse, indenrigs- og  
**Dato:** socialministeren  
9. december 2009

Udvalget udbeder sig ministerens besvarelse af følgende spørgsmål:

### SOU alm. del

#### Spørgsmål 140

Ministeren bedes tilsende udvalget sit talepapir fra samrådet den 8. december 2009 vedrørende samrådsspørgsmål D og E (Indsatsen over for gravide misbrugere).

Svaret bedes sendt elektronisk til [udvalg@ft.dk](mailto:udvalg@ft.dk).

På udvalgets vegne

Martin Henriksen  
formand